

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*
ADMINISTRATION ACCORDING TO THE GOOD GOVERNANCE OF SCHOOL UNDER
THE SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1

สรารวุธ ทองแสง* และ สมบัติ เดชบำรุง

Sarawut Thongsang and Sombat Dejbamrung

มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Southeast Asia University, Thailand

*Corresponding author E-mail: kruwutter@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 3 จำนวน 86 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า: 1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักมุ่งเน้นฉันทามติ รองลงมา คือ หลักการตอบสนอง และต่ำสุด คือ หลักความโปร่งใส 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้นำแนวทางการพัฒนาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีพหุแนวทางพิจารณานำไปใช้ในแผนพัฒนาองค์กร ได้ดังนี้ 1) ผู้บริหารควรนำหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางกรอบ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา 2) แนวทางการพัฒนาจากการเขียนเป็นโครงการ 1) โครงการ พัฒนาประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 2) โครงการพัฒนาและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในสถานศึกษา 3) โครงการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ และ 4) โครงการจิตสำนึกรักองค์กรเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักธรรมาภิบาล, โครงการ

Abstract

The purpose of this research is 1) to study the administration according to the good governance of the school under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 1. 2) to study the guidelines for developing the administration according to the good governance of the

* Received May 26, 2023; Revised June 22, 2023; Accepted July 20, 2023

school under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 1. The sample used in the research were 86 teachers from schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office Bangkok 1, Group 3, totaling 86 people. Structured interviews. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The results of this research were as follows: 1. Administration according to the good governance of the school under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 1, was almost at a high level. When considering each aspect found that the aspect with the highest mean was the consensus oriented, the second aspect was the responsiveness, and the lowest aspect was the transparency. 2. The guidelines for developing the administration according to the good governance of the school under the Secondary Education Service Area Office Bangkok 1. The development guidelines from interviews with experts have been used in many ways for consideration and use in the organizational development plan as follows: 1) Administrators should apply the principles of administration according to the principles of good governance in school administration. To be used in setting a framework, goals, objectives, guidelines for implementing various operations in order to increase the efficiency and effectiveness of educational institution administration. 2) Development guidelines from writing to project 1) Efficiency development project for administrators, teachers and educational personnel. 2) Projects to develop and enhance morality and transparency in educational institutions 3) Potential development project for procurement and supplies management. 4) Organizational awareness project for creative collaboration.

Keyword: Administration, Good governance, Project

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาองค์กร หน่วยงาน การพัฒนาประเทศและ พัฒนาโลกให้ก้าวหน้า การที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ ก็คือ การศึกษา (Education) การศึกษานอกจากจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้และพัฒนาตนได้แล้ว สิ่งนี้ยังสามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศได้อีกด้วย เพราะหากประเทศไหนมีการส่งเสริมการศึกษาที่ถูกทิศทาง ตลอดจนวางแผนการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ประเทศนั้นมีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มีศักยภาพในการร่วมกันสร้างประเทศให้ก้าวไกล การศึกษาเป็นกระบวนการให้และรับความรู้ และประสบการณ์ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ การสร้างจิตสำนึก การเพิ่มพูนทักษะ การทำความเข้าใจให้กระจ่าง การอบรมปลูกฝัง ค่านิยม การถ่ายทอดศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมของสังคม การพัฒนาความคิด โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้บุคคล มีความเจริญงอกงามทางปัญญา มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมสำหรับการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิต ได้อย่างเหมาะสม มีค่านิยมที่ดีและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (ปรัชญา เวสารัชช, 2545) ซึ่ง พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ การศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสาน ทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้า ทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการ จัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่องตลอด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

การบริหารสถานศึกษา เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการสนับสนุนและส่งเสริมแก่บุคลากร ให้เกิด กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารจะต้องตระหนักว่า ทุก

กิจกรรมในการบริหารจัดการต้องเน้นให้เกิดคุณภาพตามเป้าหมาย เป็นที่พึงพอใจแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย โดยมุ่งเน้นที่คุณภาพผู้เรียนและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered Students) ที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถ ตามศักยภาพและความเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการตามเป้าหมายทางการศึกษาที่ต้องการ (สัมมา ธรณิธย์, 2556) ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบท (Context) หลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับ “ผู้บริหารมืออาชีพ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น ผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาและเข้าใจบทบาทหน้าที่ของการบริหารอย่างทอ่งแท้และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ (สุกานดา สุไลมาน, 2560)

ปัญหาที่พบในสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ไม่มีหลักในการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลย่อมส่งกระทบถึงการดำเนินงานของสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาไม่มีคุณภาพและบุคลากรไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ในทางตรงกันข้ามหากสถานศึกษา มีหลักในการปฏิบัติงานที่ดีย่อมส่งผลให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ (พิชญ ุงดี, 2559) รวมถึงปัญหาที่เกิดจากการบริหารที่ผิดพลาด ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราชการ บ่อยครั้งที่เกิดความเสียหาย ต่อองค์กร ราชการ ตัวบุคคล มีเรื่องราวร้องเรียน ฟ้องร้อง ขอบความเป็นธรรม มีคดีความที่ต้องสืบสวนสอบสวนเป็นจำนวนมาก สร้างความขัดแย้งในองค์กร ทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย บรรยากาศในองค์กรเสียไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย “เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1” ว่ามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนที่ต่างกันอย่างไรครูผู้สอนและชุมชนให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเกิดผลสัมฤทธิ์ในการจัดการการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 (2) เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู โรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 3 จำนวน 11 โรงเรียน จำนวน 627 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 3 จำนวน 86 คน โดยไม่รวมผู้วิจัย โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จากนั้นใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามโดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำผลการศึกษามาสร้างเป็นเครื่องมือตามกรอบแนวคิดของการวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบ ความตรงของเนื้อหา (Content validity) และนำมาหาค่าความสอดคล้องโดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00 3) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไป ทดลองใช้ (Try out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 4) นำแบบสอบถามที่ได้คืนมาคำนวณ หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของครอนบาค โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.922

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 2 ประเภท ประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ เครื่องมือฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinion questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ซึ่งออกแบบในลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลจำนวน 10 หลัก ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) หลักความเสมอภาค 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

แบบสอบถามในตอนี่ 2 เป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) ดังนี้

เครื่องมือฉบับที่ 2 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ (Interview recording form) แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 10 หลัก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วย Google form ในรูปแบบ Online

3. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เมื่อได้รับการตอบกลับแบบสอบถามแล้ว ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

2. นำข้อมูลดังกล่าวไปคำนวณหาค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3. การวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็น แบบสำรวจรายการ (Check list) วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยได้กำหนดการวัดค่าตัวแปรซึ่งเป็นการแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ย ของแบบสอบถามในด้านต่าง ๆ โดยอาศัยแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด แปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) แนวทางในการพัฒนาตามจุดประสงค์โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีผลการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยรวม (n = 86)

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1	\bar{X}	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. หลักประสิทธิผล (Effectiveness)	4.55	0.49	มากที่สุด	5
2. หลักประสิทธิภาพ (Efficiency)	4.53	0.50	มากที่สุด	6
3. หลักการตอบสนอง (Responsiveness)	4.57	0.48	มากที่สุด	2
4. หลักการรับผิดชอบ (Accountability)	4.53	0.50	มากที่สุด	7
5. หลักความโปร่งใส (Transparency)	4.52	0.60	มากที่สุด	10
6. หลักการมีส่วนร่วม (Participation)	4.52	0.59	มากที่สุด	9
7. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization)	4.53	0.56	มากที่สุด	8
8. หลักนิติธรรม (Rule of Law)	4.55	0.47	มากที่สุด	4
9. หลักความเสมอภาค (Equity)	4.57	0.49	มากที่สุด	3
10. หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)	4.59	0.45	มากที่สุด	1
รวม	4.55	0.51	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$ S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 10 หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{X} = 4.59$ S.D. = 0.45) รองลงมา คือ ด้านที่ 3 หลักการตอบสนอง ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.48) และต่ำสุด คือ ด้านที่ 5 หลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.52$ S.D. = 0.60)

แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังนี้ หลักประสิทธิผล ประชุมวางแผนการปฏิบัติงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมาย นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข หลักประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาร่วมกันแสดงทัศนะและร่วมกันเสนอปัญหา หลักการตอบสนอง ประชุมวางแผนการปฏิบัติงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามความสามารถของครูผู้สอน จัดให้มีสื่อและเทคโนโลยีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน มีการกำกับ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน หลักการรับผิดชอบแต่งตั้งคณะกรรมการ ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม

การปฏิบัติงานของครู กำหนดปฏิทิน การนิเทศ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงาน ของครู กำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรไว้อย่างเหมาะสมและชัดเจน หลักความโปร่งใส จัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับงบประมาณที่รัฐบาลได้จัดสรรให้กับโรงเรียน เช่น มีเงินรายหัวเท่าไร ทำบัญชีรายรับ รายจ่ายอย่างชัดเจน ทั้งงบประมาณที่ได้จากรัฐบาล หรือได้รับจากองค์กรภายนอก จัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี หลักการมีส่วนร่วม ขอความร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการ จัดการศึกษา เช่น กิจกรรมทางด้านวิชาการ กิจกรรมนันทนาการ เชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นหรือ ในชุมชนมาให้ความรู้ด้านวิชาการ หรือด้านต่างๆ เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม (คณะกรรมการสถานศึกษา) หลักการกระจายอำนาจ มอบหมายภาระหน้าที่ตาม ความรู้ ความสามารถ และความถนัด จัดทำโครงสร้าง การทำงานของบุคลากรในฝ่ายงานต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครู ผู้ปฏิบัติงาน ตระหนักถึงความสำคัญขององค์กร ตามหลักนิติธรรม มีการใช้กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ในการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน จัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน หลักความเสมอภาค ผู้รับบริการไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติ เพศ ศาสนา หรือผู้มีความต้องการพิเศษ ต้องได้รับความเท่าเทียมในการศึกษา จัดให้มีการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการอย่างเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ร่วมกันวิเคราะห์ข้อดี/ข้อเสีย เกี่ยวกับแนวทางการตัดสินใจ แล้วเลือกตัดสินใจในแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับโรงเรียนและ ทุกคน ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา

อภิปรายผล

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2542 ระเบียบนี้มีผลใช้ บังคับกับหน่วยงานของรัฐตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา โดยระเบียบนี้กำหนดให้ทุกหน่วยงานของรัฐดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลักการ 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า นอกจากนี้ วัชเรศ วงษ์เฉลียง ได้ทำการวิจัย เรื่อง ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 9 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานและค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ หลักคุณธรรมและจริยธรรมหลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักการรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ หลักการกระจายอำนาจ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม และการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักนิติธรรม ส่วนที่เหลือ 1 ด้าน อยู่ในระดับมาก คือ หลักประสิทธิภาพ (วัชเรศ วงษ์เฉลียง, 2564); (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, 2542)

เมื่อพิจารณาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรกเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการทำข้อตกลงกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องร่วมเสนอแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา มีการรับฟังความคิดเห็นของครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ มีการหาฉันทามติหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่าง ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้รับบริการ และมีการตัดสินใจในเรื่องสำคัญโดยการใช้ฉันทามติด้วยความเสมอภาค และเท่าเทียม จุฬามาสน นาคปทุม ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ

ผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับปานกลาง (จุฑามาส นาคปฐม, 2559); (ธีระ รุญเจริญ, 2550)

เมื่อพิจารณาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นรายด้านพบว่าด้านหลักความโปร่งใส (Transparency) มีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับสุดท้าย เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงกระบวนการบริหารงาน ที่เปิดเผย ตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ มีระบบ การบริหารจัดการที่โปร่งใส พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์ ได้ทำการวิจัย เรื่อง ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 อยู่ในระดับมาก 3) ปัจจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีสถานภาพตำแหน่ง (พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์, 2563) ประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย หลักมุ่งเน้นฉันทามติ หลักประสิทธิภาพ หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักความโปร่งใส และหลักประสิทธิผล มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลโรงเรียน โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลโรงเรียนร้อยละ 81.50

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า แนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีพหุแนวทาง เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จะมีแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน ที่มีความแตกต่างกันทั้งสภาพแวดล้อม บุคคล และปัจจัยสนับสนุนทางด้านงบประมาณของโรงเรียน จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนได้ อาทิเช่น หลักประสิทธิผล มีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีรูปแบบการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ หลักประสิทธิภาพ ให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนางานร่วมกันแสดงทัศนะ หลักการตอบสนอง ให้มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามความสามารถ จัดอบรมและพัฒนาครูเพื่อเพิ่มศักยภาพ หลักการระับผิดชอบ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรไว้อย่างเหมาะสมและชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ หลักความโปร่งใส ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี มีการติดตามการใช้งบประมาณ และรายงานผลการใช้งบประมาณ หลักการมีส่วนร่วม ประสานความร่วมมือในการสนับสนุนทรัพยากรและบุคลากรในการพัฒนาสถานศึกษา หลักการกระจายอำนาจ ให้ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นกับผู้รับผิดชอบภาระงานนั้น ๆ หลักนิติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติให้สิทธิทุกคนเท่าเทียมกัน ทุกคนสามารถเสนอแนวความคิดและแนวปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียม หลักความเสมอภาค ให้บริการแก่ผู้รับบริการด้วยความเสมอภาค หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา พิชญ ยงดี ที่ได้ศึกษาวินิจฉัยเรื่องธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราชูร์บำรุง ผลการวิจัยพบว่า ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราชูร์บำรุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิต

จากมากไปหาน้อย ดังนี้หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการตอบสนอง หลักความโปร่งใส หลักการ
รับผิดชอบ และหลักนิติธรรมตามลำดับ (พิชญ ยงดี, 2559)

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนผู้บริหารมีบทบาทสำคัญมากในการบริหารสถานศึกษาให้
ประสบความสำเร็จ เนื่องจากผู้บริหารจะต้องส่งเสริมให้ ครู และบุคลากรทางการศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญ
ขององค์กร โดยการมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาองค์กร ร่วมกันแสดงทัศนะ และร่วมกันเสนอปัญหา และมี
รูปแบบการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
ผู้บริหารจำเป็นต้องมอบหมายงานและภาระงานตรงตามความสามารถและให้อำนาจการตัดสินใจในการทำงาน
ให้ครูที่รับผิดชอบ ให้ความไว้วางใจและความเชื่อมั่นกับผู้รับผิดชอบภาระงานนั้นๆ โดยไม่เลือกปฏิบัติให้สิทธิทุก
คนเท่าเทียมกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นอันดับสุดท้าย ผู้บริหาร
สถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1) ควรตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องหลักความโปร่งใส มากขึ้น มี
การปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ให้มีการจัดทำแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปี โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา
มีส่วนร่วมในการวางแผน และมีการนำเสนอแผนงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ
และให้ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบ ภายใต้การบริหารงบประมาณที่คำนึงถึงหลักความคุ้มค่าและประโยชน์
สูงสุดแก่นักเรียนและสถานศึกษาเป็นที่ตั้ง มีการจัดประชุมชี้แจง เกี่ยวกับงบประมาณที่รัฐบาลได้จัดสรรให้กับ
โรงเรียน เช่น มีเงินอุดหนุนรายหัว การทำบัญชีรายรับ รายจ่ายอย่างชัดเจน ทั้งงบประมาณที่ได้จากรัฐบาลหรือ
ได้รับจากองค์กรภายนอก มีการติดตามการใช้งบประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน มีการรายงาน
ผลการใช้งบประมาณทุกเดือนในที่ประชุม หากมีข้อสงสัยหรือข้อซักถามเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณสามารถ
ตอบได้และมีหลักฐานอ้างอิงอย่างถูกต้อง ชัดเจน รวมถึงไม่เลือกปฏิบัติรับสินบนจากผู้รับบริการ ปฏิบัติต่อ
ผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน ข้อเสนอแนะทั่วไป 2) ผู้บริหารควรนำหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ใน
การบริหารสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางกรอบ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ วิธีการหรือแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติงาน
ด้านต่างๆในสถานศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้
นำแนวทางการพัฒนาจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ มีพหุแนวทาง มาสังเคราะห์และเขียนเป็นโครงการเพื่อ
นำเสนอผู้บริหารสถานศึกษา พิจารณานำไปใช้ในแผนพัฒนาองค์กร ประจำปีต่อไป ได้ดังนี้ 1) โครงการ พัฒนา
ประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา 2) โครงการพัฒนาและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใส
ในสถานศึกษา 3) โครงการการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ และ 4) โครงการจิตสำนึก
รักองค์กรเพื่อการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับ
รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 1 2) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 3) ควรมีการวิจัยประสิทธิภาพของการบริหาร
ตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- จุฑามาส นาคปฐม. (2559). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม เทศบาลเมืองชลบุรี. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการบริหารจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟาง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์. (2563). ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2553). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก หน้า 1-3 (22 กรกฎาคม 2553).
- พิชณู ยงดี. (2559). ธรรมาภิบาลของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. ใน สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง หน้า 24-30 (10 สิงหาคม 2542).
- วัชรยศ วงษ์เฉลียง. (2564). ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัมมา ธนินธ์. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีจำกัด.
- สุกานดา สุไลมาน. (2560). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตาม จรรยาบรรณวิชาชีพของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Row.